

İKV BİLGİ NOTU

ABD SEÇİMLERİ SONRASI AB VE KÜRESEL KAMUOYU

Hatice Zeynep Şen, İKV Uzman Yardımcısı

Avrupa Dış İlişkiler Konseyi (*European Council on Foreign Relations-ECFR*) 15 Ocak 2025 tarihinde ABD seçimleri sonrası AB ve küresel kamuoyuna ilişkin yeni bir anketin sonuçlarını ve ilgili politika notunu yayımladı.¹ Sonuçlara göre dünyanın birçok ülkesinde insanlar Trump'ın ikinci kez ABD başkanlığı konusunda iyimser. Çoğunluk Trump'ın sadece ABD için iyi olmayacağını, aynı zamanda Ukrayna, Orta Doğu ve ABD-Çin ilişkilerine de barış getireceğini veya gerginliği azaltacağını düşünüyor. Buna karşılık, Avrupa ve Güney Kore'deki ABD müttefikleri, yeni başkan konusunda oldukça karamsarlar. Bunun da jeopolitik "Batı'nın" daha da zayıflayacağını gösterdiği değerlendiriliyor. Ukraynalılar ise Trump'ın Rusya ile çatışmayı sona erdirmeye sahip olabileceği etki konusunda biraz daha olumlular. Ancak Moskova ile kabul edilebilir bir uzlaşma konusunda derin bir çatışma içindeler.

Avrupalıların yeni yönetime karşı direnç gösterme ve birlik oluşturmada zorlanacakları değerlendirmesi yapılıyor. Ancak anket, dünyadaki birçok kişinin AB'yi ABD ve Çin'e eşit bir oyuncu olarak gördüğünü ortaya koyuyor. Bunun Avrupa liderlerinin çalkantılı yeni başkanlık dönemine girerken yararlanmaları gereken bir güç olduğu belirtiliyor. Buna yönelik de Avrupalılara, Soğuk Savaş sonrası liberal düzene geri dönmek yerine, yeni dünyadaki fırsatları anlamaya ve görmeye odaklanmaları gerektiği önerisinde bulunuluyor. Ek olarak, Avrupalıların ellerindeki nüfuzu kullanabilmeleri için daha işlemsel bir dünyanın ortaya çıktığını kabul etmeleri gerektiği ve Trump'a karşı küresel bir liberal muhalefete öncülük etmeye çalışmak yerine, kendi güçlerini anlamaları ve dünyayı buldukları gibi ele almaları gerektiği ifade ediliyor.

Kasım 2024'te 16 Avrupa ülkesinde (Bulgaristan, Danimarka, Estonya, Fransa, Almanya, Macaristan, İtalya, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, İspanya, İsviçre, Türkiye, Ukrayna ve Birleşik Krallık) ve sekiz Avrupa dışı ülkede (Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore ve Amerika Birleşik Devletleri) gerçekleştirilen ve yetişkin nüfus (18 yaş ve üzeri) üzerinde yapılan bu kamuoyu yoklamasına toplamda 24 ülkeden 28.549 kişi katıldı. Rapor da bu kamuoyu araştırması sonuçlarına yönelik analizi yansıtıyor ve dört ana nokta ön plana çıkıyor:

1. Avrupalılar Trump'ın seçilmesindeki karamsarlıkları konusunda neredeyse yalnızlar.
2. Diğer ülkelerdeki pek çok insan, Trump liderliğindeki ABD'yi, *à la carte* dünyadaki pek çok büyük güç arasında "normal" bir büyük güç olarak görüyor.

¹ ECFR, Timothy Garton Küll, İvan Krastev, Mark Leonard, "ALONE IN A TRUMPIAN WORLD: THE EU AND GLOBAL PUBLIC OPINION AFTER THE US ELECTIONS" Policy Brief, 15.01.2025, <https://ecfr.eu/wp-content/uploads/2025/01/Alone-in-a-Trumpian-world-The-EU-and-global-public-opinion-after-the-US-elections.pdf>

3. Pek çok kişi seçilmiş başkanın Ukrayna ve Orta Doğu'daki savaşları sona erdirmeye kararlı olduğuna inanıyor.
4. Dünyanın büyük bir kısmı Avrupa'yı Avrupalıların kendilerinden daha güçlü görüyor. AB'nin ABD ve Çin ile eşit şartlarda hareket edebileceğini söylüyor.

Trump'a Küresel Bakış

Hindistan'dan Çin'e, Türkiye'den Brezilya'ya kadar birçok ülkede, katılımcıların çoğu Trump'ın ABD için, ülkeleri için ve dünya barışı için iyi olacağını düşünüyor. Bu oran İsviçre, AB11(Bulgaristan, Danimarka, Estonya, Fransa, Almanya, Macaristan, İtalya, Polonya, Portekiz, Romanya ve İspanya) ve Birleşik Krallık'ta oldukça düşük durumda. Avrupa kıtasından olmayan tek istisna ülke ise Güney Kore. ABD müttefikleri ve Avrupa gibi güvenlik alanında ABD'ye bağımlı olan Güney Kore de Trump'ın ikinci döneminin genel olarak "iyi" olmadığı kanaatinde. Trump'ın dönüşü müttefikleri için hoş karşılanmazken, dünyanın geri kalan bölgelerinde böyle bir durum olmadığı görülüyor. Raporda Trump'ın batılı olmayan dünya tarafından hoş karşılanmasının sebeplerinden biri olarak kamuoyunun artık çok daha işlemsel bir dünyayı benimsemesi olduğu değerlendiriliyor. Anket sonuçlarının da liberal uluslararası sistemin ölümüne ilişkin yapılan yorumlara daha fazla kanıt sunduğu belirtiliyor.

Ankette Rusya'ya dair de sorular yer alıyor. Birçok ülke, üç yıla yaklaşan savaşa rağmen Rusya'yı bir müttefik veya gerekli bir ortak olarak kabul ediyor. Ocak 2023'te yapılan son ankete göre Rusya'yı ülkelerinin müttefikleri olarak gören Hintlilerin ve Çinlilerin sayısında artış bile yaşanmış durumda. Hatta ortalama Amerikalıların Rusya hakkındaki görüşü de çoğunluk Rusya'yı bir rakip veya düşman olarak görmeye devam etse bile, iyileşmiş görünüyor. Batılı olmayan birçok ülkede -Çin, Hindistan, Suudi Arabistan, Güney Afrika ve Türkiye- çoğu insan Rusya'nın küresel etkisinin önümüzdeki on yılda artmasını bekliyor; bu aynı zamanda Brezilya ve Endonezya'daki nüfusun neredeyse yarısının görüşü.

Analizde sonuçların, Ruslar ve Çinlilerin, Avrupa ve Amerikalılardan çok daha fazla "birleşmiş" durumda olduğu değerlendiriliyor. Hem Rusya'nın Çin'deki algısı hem de Çin'in Rusya'daki algısının 2022'den bu yana güçlendiğine işaret ediliyor. Bunun da bu ikiliyi günümüz küresel siyasetinde nadir bir "dostça ittifak" (*entente cordiale*) hâline getirdiği ifade ediliyor. Buna karşılık, "Batı ittifakında" ise beş Avrupalıdan sadece biri ABD'yi bir müttefik olarak gördüğünü söylüyor. İki yıl öncesine göre oldukça azalmış olan bu oran, mevcutta AB'yi bir müttefik olarak gören Amerikalıların oranının yarısına tekabül ediyor. Genel görüş olarak AB'yi bir müttefik olarak gören Amerikalıların oranı %45 ile sabit kalırken, AB'yi gerekli bir ortak olarak görenlerin oranı %41'den %51'e çıkmış durumda. Analizde Trump'ın dönüşüne ilişkin beş ana eğilim tanımlanmış. Bunlar; Trump'ı olumlu görenler, Trump'ı desteklemeyenler, barış arayanlar, çelişikliler ve belirsizler.

Trump'ı Olumlu Görenler

Bu grup Trump'ın seçim zaferini Amerikalılar ve dünyadaki barış için iyi olarak gören grup olarak tanımlanıyor. Bu tutum Hindistan ve Suudi Arabistan'da yaygın, ancak Rusya, Güney Afrika, Çin ve Brezilya'da da popüler. Trump'ı olumlu karşılayanların çoğu yeni başkanı ayrıca kendi ülkeleri için de iyi olarak görüyor.

Trump'ı Desteklemeyenler

Trump'ı desteklemeyenler Trump'ın dönüşünü hem dünya hem Amerikalılar hem de kendi ülkeleri için kötü olarak değerlendirenler. Bunlar küresel olarak oldukça az oranda ve Avrupa'da yoğunlaşmış durumda. Özellikle Birleşik Krallık'ta halkın neredeyse yarısı bu kanaatte.

Barış Arayanlar

Bu grup Trump'ın Amerikalılar için iyi olduğundan şüphe eden ancak seçimini mevcut çatışmalara son verme fırsatı olarak gören grup olarak tanımlanıyor. Özellikle Çin'de yoğunlaşan bu grup genele kıyasla İsviçre ve Ukrayna'da da azımsanmayacak kadar yüksek.

Çelişikliler

Bunlar Trump'ın seçilmesinin Amerikan vatandaşları için olduğundan daha çok dünya barışı için kötü olduğuna inananlardan oluşuyor. Bu grup ABD'nin daha aktivist bir küresel rolden çekilmesiyle tehlike altında olabilecek bölgelerde yaşayanlar. Örneğin Güney Kore'nin yarısı bu eğilime sahip. Ancak aynı bakış açısını Türkiye, Endonezya, Güney Afrika, Brezilya ve Ukrayna'da da görmek mümkün. Trump'ın dış politikasının olası etkileri konusunda karamsar olarak değerlendiriliyorlar.

Belirsizler

Son olarak Belirsizler grubu, Trump'ın Amerikan vatandaşları veya dünya barışı için ne anlama geldiğine dair yargılarını saklı tutan grup olarak tanımlanıyor. İki soruya dair cevap vermeyen grup ve bu "bekle gör tutumu" en yaygın olarak Rusya ve Ukrayna'da bulunuyor.

Bu sonuçların ABD'nin küresel rolüne ilişkin anlayışta büyük bir değişikliği yansıtacağı değerlendiriliyor. Trump yönetiminde ABD'nin artık değerlerini yaymayı ve liberal uluslararası düzenin küresel savunucusu olarak hareket etmeyi hedeflemeyeceği ifade ediliyor. Sonuçlarda katılımcıların büyük çoğunluğunun ABD'yi varlığını sürdüren bir süper güç veya etkisinin artmaya devam edebileceği bir ülke olarak gördüğünü ortaya koyarken Çin'in de aynı derecede rekabetçi olması bekleniyor. Ukrayna, Güney Kore, Hindistan ve ABD hariç çoğunluk bu fikri benimsiyor. ABD'de Çin'den gelen stratejik tehdit konusunda fikir birliği olmasına rağmen, çoğu Amerikalı, ülkelerinin Çin ile ilişkilerinin önümüzdeki beş yıl içinde değişmeden kalacağına veya gerçekten iyileşeceğine inanıyor. Çinliler de ikili ilişkilerin istikrarlı kalacağı veya iyileşeceği konusunda umutlu. İlginç olarak hem ABD'de hem de Çin'de hâkim olan görüş, Trump'ın

gelişinin gerginliği azaltabileceği yönünde. Ancak Çin'de ABD'ye dair daha olumsuz bir görüş var. Çinlilerin yaklaşık yarısı ABD'yi bir rakip veya düşman olarak görüyor. Buna karşılık, Amerikalıların yalnızca üçte birinden biraz fazlası Çin hakkında benzer bir görüşe sahip.

Trump Mevcut Çatışmaları Bitirebilir Mi?

Katılımcı ülkelerin çoğunda kamuoyunun büyük çoğunluğu Trump'ın bir barış elçisi olduğunu düşünüyor. Özellikle Hindistan, Suudi Arabistan, Rusya, Çin, Güney Afrika ve ABD'nin kendisi Trump yönetiminin mevcut çatışmaları sona erdireceği beklentisi içerisinde. Ancak, Avrupa ve Güney Kore'de bu görüşü paylaşanların sayısı daha az. Trump'ın barış elçisi ünü, ABD'nin Ukrayna ve Gazze'deki savaşlarla ilişkili görülmesi nedeniyle önemli olarak değerlendiriliyor. Çin, Hindistan ve Türkiye gibi çeşitli ülkelerde, önemli sayıda kişi çatışmaları, Batı ile Rusya veya demokrasiler ile otokrasiler arasındaki daha geniş bir yüzleşmenin parçası olarak görüyor.

Rusya ve Çin dışında dünya genelinde çok az insan savaşın devam etmesinden sadece Ukrayna'nın sorumlu olduğuna ya da Rusya'dan daha fazla sorumlu olduğuna inanıyor. Ancak Batılı olmayan büyük güçlerdeki (özellikle Hindistan, Endonezya ve Suudi Arabistan'daki) pek çok insan Rusya ve Ukrayna'nın savaşın devam etmesinden eşit derecede sorumlu olduğunu düşünüyor. Bu noktanın söz konusu ülkelerde Ukrayna'yı uzlaşmacı bir çözüme ulaşmak için büyük tavizler vermeye zorlamaya yönelik desteği artırabileceği değerlendiriliyor. Böyle bir çözümün de (Rusya hariç) her yerde insanların zaten en olası gördüğü sonuç olduğu ifade ediliyor.

ABD ve Birleşik Krallık'ta ankete katılanların yaklaşık üçte biri, AB'de ise dörtte biri, Rusya'nın işgal ettiği toprakların geri alınması da dahil olmak üzere, Ukrayna'nın doğrudan kazanmasını desteklediklerini ifade etmeye devam ediyor. AB, Birleşik Krallık ve ABD'deki diğer bir çeyrek ise Ukrayna'ya NATO üyeliği teklif edilmesini içeren bir barış anlaşmasını destekliyor. Asıl yeni olanın ise Ukrayna'daki görüşlerin evrimi olarak değerlendiriliyor. Zafer beklentisinin Mayıs 2024'te soruların yarısından fazlasına göre, sadece altı ay içinde, düştüğü belirtiliyor. Ukraynalıların çoğu artık uzlaşmacı bir çözüm beklediklerini söylüyor. Ukrayna'da Trump döneminde barışın daha olası olduğunu düşünenlerin sayısı, daha az olası olduğunu düşünenlerin sayısından biraz daha fazla.

Ancak Ukraynalılar, savaşın nasıl sona ereceği konusunda ve dolayısıyla ne tür bir barışın tartışıldığı konusunda hemfikir değil. Ukraynalıların üçte birinin zafer beklentisi devam ederken, bu grubun çoğu (beş Ukraynalıdan biri) savaşın bir anlaşmayla sona ermesini bekliyor. Ukrayna toplumunda kabul edilebilir bir uzlaşmanın niteliği konusunda (AB üyeliği ya da hem AB hem NATO üyeliği gibi) bir fikir birliği yok.

İşlemsel Bir Dünyada Avrupa İçin Yeni Bir Strateji

Yapılan analizde Trump'ın gelişi konusundaki endişelerinde Avrupalıların bu sefer neredeyse yalnız oldukları değerlendiriliyor. ABD'nin kalıcı bir süper güç olduğuna dair küresel algılar büyük ölçüde değişmemiş olsa da önemli ölçüde değişen şey

ABD'nin uluslararası sistemdeki beklenen konumu. 2022'de yapılan bir ankete göre Biden'ın Avrupa'ya destek duruşu ile "Birleşik Batı"dan söz etmenin mümkün olduğu ancak Trump'ın gelişi ile batının bölündüğü değerlendiriliyor. Ayrılıkların sadece ABD ile Avrupa (ve Güney Kore gibi diğer ABD müttefikleri) arasında değil, aynı zamanda artık AB içinde de olduğu belirtiliyor. Bu bölünmelere ilişkin analizde, artık "Batı" dan tek bir jeopolitik aktör olarak bahsetmenin mümkün olmayabileceği ifade ediliyor. Bu nedenle Avrupalılar için en büyük zorluğun bu yeni dünyada kendi yerini bulmak olduğu değerlendiriliyor.

AB'nin Trump'a doğrudan karşı çıkararak birlik sağlamaya çalışmasının hem üye ülkeler arasında hem de üye ülkeler içinde büyük bölünmelere yol açabileceği ifade ediliyor. Ankete ilişkin sonuçların ise Trump'ın ikinci başkanlığı döneminde Avrupalı karar alıcılara yol gösterebilecek üç eğilimi ortaya koyduğu belirtiliyor.

İlk olarak, anket Avrupalıların ABD ile olduğu kadar diğer güçlerle ilişkiler söz konusu olduğunda da farklı çıkarlarının farkında olduklarını gösteriyor. ABD AB'nin başlıca dostu iken Rusya başlıca düşman ve Türkiye, Çin ve Hindistan gibi diğer ülkeler de AB için gerekli ortaklar olarak görülüyor.

İkinci olarak, dünyanın dört bir yanındaki insanlar AB'yi büyük bir küresel güç olarak görüyor. Çoğu ülkede çoğunluk bu bloğun ABD ve Çin ile eşit şartlarda mücadele edebileceğini düşünüyor. İronik olan ise Avrupa'nın gücüne en az inananlar, İngilizler ve İsviçreli de dahil olmak üzere Avrupalıların kendileri. Dahası, Avrupa Trump'ın dünyasında (işlemsel bir dünyada) zorlanırken, pek çok kişi AB'nin küresel etkisinin artmasını ya da en azından bugünkü kadar güçlü kalmasını bekliyor. Yine Avrupa'daki insanlar bu konuda diğer ülkelerdeki vatandaşlardan daha inancsız.

Üçüncü olarak, anket Avrupalılar için bazı potansiyel ortaklıklara işaret ediyor. Brezilya, Hindistan ve Güney Afrika gibi ülkelerde insanlar genel olarak AB'yi hem güçlü hem de bir müttefik ya da ortak olarak görüyor.

Ukrayna'daki savaş ve Avrupa'nın güvenliği söz konusu olduğunda AB ile Birleşik Krallık arasında ve Orta Doğu söz konusu olduğunda ise Türkiye ile stratejik ortaklık için önemli bir potansiyel bulunduğu işaret ediliyor.

Birleşik Krallık'ın bu ankette de görüldüğü üzere tutumları ve öncelikleri itibarıyla bir Avrupa ülkesi olmaya devam ettiği ifade ediliyor ve daha önce yapılan bir ankette de hem Birleşik Krallık hem de AB vatandaşlarının Putin tehdidi ve Trump'ın meydan okuması karşısında daha yakın bir ilişkiden yana olduğunun açıkça ortaya koyulduğu belirtiliyor.

Türkiye'nin ise daha etkili bir ortaklık arayışında AB'nin en acil önceliklerinden biri hâline gelmesi gereken bir diğer ülke değerlendiriliyor. Ankara-Brüksel ortaklığının kolay olmadığını ancak bir yakınlaşmanın AB'nin yeni Orta Doğu düzenini şekillendirmedeki etkisini artırabileceği, beklenen Rusya-Ukrayna müzakerelerini olumlu yönde etkileyebileceği ve bloğun Afrika'daki etkisini güçlendirebileceği değerlendiriliyor.

Son olarak AB'nin bu yeni dönemde "ahlaki arabulucu" gibi davranmak yerine kendi iç gücünü inşa etmesi ve işlemsel bir dünyada kendi değerlerini ve çıkarlarını savunmak için yeni ikili ortaklıklar araması gerektiği değerlendiriliyor.